

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ

Електронний науково-практичний журнал

Випуск 45

**Одеса
2020**

Лебедєв І.В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	121
Масюк Ю.О., Мандюк Н.Л., Білоус С.В. НОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕСТОРАННОГО СЕРВІСУ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ: КОМУНІКАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	128
Нагорний Є.І., Березова С.М. АНАЛІЗ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО НАПОВНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ МАРКЕТИНГОВОГО ТЕСТУВАННЯ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РИНКОВИХ ПЕРСПЕКТИВ ТОВАРНИХ ІННОВАЦІЙ НА ЕТАПАХ ІННОВАЦІЙНОГО ЦИКЛУ ЇХ РОЗРОБЛЕННЯ.....	136
Пробоїв О.А., Горан Т.А. ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ В РАМКАХ СПІВПРАЦІ З КРАЇНАМИ ЄС.....	142
Савченко О.Р. МОТИВАЦІЙНИЙ СКЛАДНИК СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЗМІН	152
Соколюк Г.О., Стадник В.В. МОЖЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В НАРОЩУВАННІ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	158
Цалко Т.Р., Овсюк В.О. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІКИ.....	165
Чернобай Л.І., Ясінська Т.В. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ.....	170
Шаповал Г.М. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	176
Яснолоб І.О., Чайка Т.О., Черненко К.В. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ РЕНТИ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ЇХ РОЗВИТКУ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СКЛАДОВИХ.....	181
РОЗДІЛ 4. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА	
Бойда С.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ В КАРПАТСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ РАЙОНІ.....	188
Корж Н.В., Онишук Н.В. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	193
Ярьоменко С.Г. ПАМ'ЯТКИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ.....	198
РОЗДІЛ 5. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА	
Палехова В.А. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРАЦІ.....	206
Петухова О.М., Заяць Т.А., Нечитайло Т.Ю. СОЦІАЛЬНА ОРІЄНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЯКОСТІ ЖИТТЯ.....	214
РОЗДІЛ 6. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ	
Волкова О.В., Сисоєнко І.А. ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ	220
Гончар Г.П. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.....	225
Малишко Є.О. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ.....	233

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ DEVELOPMENT OF RURAL GREEN TOURISM IN VINNITSA REGION

УДК 338.48 (477)

<https://doi.org/10.32843/infrastruct45-31>

Корж Н.В.

д.е.н., професор,
професор кафедри менеджменту
та адміністрування
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету

Онищук Н.В.

к.е.н., доцент кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету

Korzh Nataliia

Onyshchuk Natalia

Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University
of Trade and Economics

Актуальність дослідження сільського зеленого туризму на Вінниччині полягає в тому, що: цей регіон має значний рекреаційний потенціал, який є мало освоєним і потребує пошуку ефективних стимулів для його раціонального використання у туристичних цілях; розвиток сільського відпочинку стимулює мале підприємництво, економічний розвиток сіл та появу робочих місць; сільський відпочинок сприяє зміні екологічної свідомості населення і тому здатний відігравати важливу роль у збереженні довкілля. Метою написання статті є дослідження стану, туристичного потенціалу та перспектив розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області. У статті визначено необхідні види туристичних ресурсів для розвитку цього виду туризму на Вінниччині; розглянуто тенденції та можливі шляхи розвитку сільського туризму у Вінницькому регіоні; обґрунтовано можливі форми організації сільського туризму, здійснено аналіз попиту споживачів.
Ключові слова: сільський туризм, аграрний туризм, зелений туризм, агрооселя, садиба, сільська громада.

Актуальность исследования сельского зеленого туризма в Винницкой области

заключається в тому, що: цей регіон має значительный рекреационный потенциал, который мало освоен и требует поиска эффективных стимулов для его рационального использования в туристических целях; развитие сельского отдыха стимулирует малое предпринимательство, экономическое развитие сел и появление рабочих мест; сельский отдых способствует изменению экологического сознания населения и поэтому способен играть важную роль в сохранении окружающей среды. Целью написания статьи является исследование состояния, туристического потенциала и перспектив развития сельского зеленого туризма в Винницкой области. В статье определены необходимые виды туристических ресурсов для развития этого вида туризма; рассмотрены тенденции и возможные пути развития сельского туризма в Винницком регионе; проанализирован потребительский спрос на него.

Ключевые слова: сельский туризм, аграрный туризм, зеленый туризм, агроосада, усада, сельская община.

The relevance of the study of rural tourism in Vinnytsia region is that: this region has significant recreational potential, which is underdeveloped and requires the search for effective incentives for its rational use for tourism purposes; the development of rural recreation stimulates small business, economic development of villages and the emergence of jobs; rural recreation contributes to the change of ecological consciousness of the population and therefore can play an important role in preserving the environment. The purpose of writing this article is to study the state, tourist potential and prospects of rural tourism in Vinnytsia region. The article identifies the necessary types of tourist resources for the development of this type of tourism in Vinnytsia region; tendencies and possible ways of development of rural tourism in Vinnytsia region are considered; possible forms of organization of rural tourism are substantiated; the demand of the population for this type of tourism is analyzed. There are good conditions for the development of rural tourism in Vinnytsia region. These include the availability of farmsteads, a clean environment, a large number of historical and cultural monuments, low prices for accommodation and meals. But there are also negative factors that slow down the development of this type of recreation. These are not only obstacles from the legal framework or funding, but also problems in the rural communities themselves: lack of infrastructure, neglect of historical and cultural monuments and misunderstanding and unwillingness of residents to change anything. The Ukrainian countryside needs real change, as the old structures are no longer able to create new jobs, and a new system that could provide employment for the rural population has not yet been created. At the initial stage, rural tourism requires relatively small investments. It is a sector where job creation does not require high professional knowledge and skills. Rural tourism can be a solution to the problems of those in the rural population who have lost their jobs or been forced to leave agriculture.

Key words: rural tourism, agrarian tourism, green tourism, agro-villages, farmstead, rural community.

Постановка проблеми. Вже зрозуміло, що нинішній туристичний сезон буде найбільш локальним, зважаючи на те, що поширення коронавірусної інфекції у світі не йде на спад. І зелений туризм – це один із варіантів для тих, хто все ж хоче цього року вирватися за межі квартири.

Одним із найпопулярніших і найрозвиненіших напрямів для зеленого туризму в Україні завжди був Карпатський регіон. Але цей рік виявився найбільш несприятливим саме для західних областей через високу захворюваність там на COVID-19, а ще дощову погоду та повені. Тож цього року українці відкриватимуть для себе інші регіони, де з кожним роком з'являється усе більше нових маршрутів і садиб для зеленого туризму.

Складна соціально-економічна ситуація в більшості сіл України (відтік працездатного населення та зростання безробіття, зниження ділової активності в сільській місцевості) потребує пошуку

альтернативних джерел прибутку. А враховуючи наявний значний потенціал для розвитку сільськогосподарської та інших видів підприємницької діяльності на селі, сільський туризм може сприяти підвищенню життєвого рівня та поліпшенню економічної ситуації в регіонах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сільського зеленого туризму присвячені праці таких відомих учених, як: В. Россоха, М. Плотніков [1], С. Кузик, М. Рутинський [2], М. Костриця [3], Л. Івашина [4] та ін.

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження стану, туристичного потенціалу та перспектив розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області.

Виклад основного матеріалу дослідження. У адміністративно-територіальному складі області знаходиться 1457 населених пунктів сільського типу, що дає можливість для розвитку сільського зеленого туризму.

У Вінницькій області послуги сільського зеленого туризму надають 13 сільських осель. З них 2 садиби мають третю (найвищу) категорію системи категоризації сільської нічліжної бази «Українська гостинна садиба» та 7 садиб мають базову категорію. Вони пропонують комфортне проживання, сімейний відпочинок, народну традиційну кухню, екологічно чисті продукти харчування, цікаве дозвілля. Найбільш активними в розвитку сільського зеленого туризму є Барський, Вінницький, Гайсинський, Жмеринський, Літинський, Могилів-Подільський, Немирівський, Тиврівський та Ямпільський райони [5].

Нині в регіоні є затверджена Програма розвитку туризму у Вінницькій області на 2017–2020 рр. Вперше за всі роки незалежності цього року в обласному бюджеті закладено кошти на фінансування заходів, що стосуються розвитку зеленого туризму. Крім того, цього року в межах Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва Вінницької області передбачено 1,5 млн грн для підтримки регіональних підприємців-початківців, які можуть отримати до 100 тис. грн. безповоротної фінансової допомоги для реалізації своїх бізнес-ідей. Особлива увага цього року приділяється розвитку малого підприємництва на селі [5].

Успішним прикладом розвитку сільського зеленого туризму в області є Северинівська об'єднана територіальна громада. У громаді реалізовується масштабний проект «Яблуневий шлях», метою якого є використання регіонального бренду «Подільське яблуко» для розвитку громад завдяки просуванню як самих територій, пов'язаних із вирощуванням яблук, так і місцевої яблучної продукції. Зокрема, організація різних брендкових фестивалів, створення і реклама «яблучних» туристичних об'єктів та туристичних маршрутів. Бюджет проекту становить 700 тис. євро: 560 тис. євро прямих інвестицій Європейської комісії і 140 тисяч – залучені кошти громад. У процесі реалізації проекту «Яблуневий шлях» у 2020 році на території Барського та Жмеринського районів створений туристичний кластер та запущений тематичний екскурсійний маршрут.

Маршрут складається з об'єктів, створених та відремонтованих у межах проекту. У селі Северинівка – це котедж садівника Дениса Макклера (створена музейна кімната, а поблизу відремонтована теплиця), санаторій (запущено цикл процедур на основі яблучного соку) та місцеве комунальне підприємство (встановлена лінія з виготовлення соку та виробництва яблучних чипсів). У селі Олександрівка – музей історії садівництва (оновлені експозиції та ремонт у приміщенні). У селі Антонівка – розсадник із старовинними подільськими сортами яблук. У місті Бар – кластерний офіс із дегустаційним обладнанням.

Крім того, у Северинівці розвивають і спортивний туризм. Тут можливий сплав на байдарках по

річці Рів. Вже закуплено спеціальне обладнання та тестується маршрут. Нині в громаді є 12 двомісних і 4 одномісних каяки, весла та рятувальні жилети. Планується, що послуги надаватиме комунальне підприємство громади.

Розвиток медичного туризму розглянули на прикладі Северинівської лікарні відновного лікування. Розміщена вона на мальовничій території колишнього маєтку поміщика Северина Орловського. Унікальність цієї лікарні в тому, що тут поєднуються традиційні та альтернативні методи лікування проблем опорно-рухового апарату. Окрім огортань та аплікацій синьою глиною, в санаторії запроваджують унікальні SPA-процедури з використанням яблук. У санаторії передбачено дві ванни з додаванням соку яблук. Є два столи для масажу і пілінгу яблучною масою й апарати для виробництва кисневих коктейлів із яблучних концентратів. Санаторій уже відновлює приміщення, щоб надавати оздоровчі послуги.

Зелений туризм на Вінниччині порівняно із західними областями лише розвивається, проте вже є гарні приклади його функціонування. Розвитком цього виду туризму займаються садиби «Родинне гніздо» у с. Гармаки Барського району. Це мережа садиб, розташованих у 3 районах області – с. Гармаки (Барський район), с. Губник (Гайсинський район), с. Канава (Тиврівський район). Туристам пропонується проживання в комфортабельних номерах зі всіма зручностями. Та родзинкою є можливість повністю поринути в атмосферу оригінального українського побуту й відпочити в оригінальних будинках із глини – «хатах-мазанках» з українським етнічним інтер'єром.

Ще одним прикладом функціонування сільського зеленого туризму є садиба «Подільська родина», що в с. Гайове Барського району. Тут гостям пропонують не лише проживання і харчування, а й майстер-класи з ремісниками, продаж місцевих виробів, сувенірів, культурну програму, традиційні святкування. Господарі садиби розробили пізнавальну, відпочинкову програму «Цікаве село Гайове для дітей». Ідея в тому, щоб школярі з Вінниці приїжджали сюди на екскурсії, майстер-класи і забавки.

Родина Клецько займається не тільки сільським туризмом, а й досить екзотичною для нашого регіону справою – вирощуванням їстівного виноградного равлика сімейства HELICIDAE, роду *Helix* (*Aspersa Maxima*). Звісно, в Україні цей екологічний бізнес ще не такий популярний, як за кордоном. Нині лише вирощуванням та продажем равликів подружжя Клецько не обмежується – вони приймають туристів, влаштовують екскурсії та дегустації. «Равликова долина» нині приймає туристів та гостей не лише з Вінниччини, а й з усієї України.

На базі міста Шаргород Вінницької області, яке володіє величезною історико-культурною спадщиною та має потенціал до перетворення на

потужний туристичний та культурний центр, єдиний історико-культурний центр духовної толерантності та злагоди, де унікальні пам'ятки історії та культури трьох народів (українського, польського та єврейського) не лише збереглися для нащадків, але й надихають нові покоління жителів та гостей міста на творення нових смислів та сюжетів ХХІ століття, розроблено проект «Шаргород рафінад». Територія мистецької резиденції «Шаргород рафінад» – це колишній цукровий завод. Але саме він є осередком крафтових мистецтв та майданчиком для митців. Проектом передбачено створення та презентація інноваційного туристичного продукту: екскурсії-квесту «Від шаленого штетлу до сучасного мистецтва».

Екстремальний та спортивний туризм у поєднанні із сільським розвиває громада с. Рибаче Літинського району на прикладі спортклубу «X-TREMLINE». Клуб надає широкий спектр послуг, а саме: віндсерфінг, сапбординг (або Stand Up Paddle) – САП, падлбординг, САП-серфінг, Stand Up-Paddling, SUP, кайтбординг або кайтинг, каяк, шортбординг, дайвінг, сноукайтінг, польоти на повітряній кулі тощо.

Сільський туризм у Вінницькій області має великі перспективи для розвитку. Цьому сприяє наявність садиб, які спеціалізуються на такому виді відпочинку, та фермерських господарств, які готові приймати туристів. Популярними серед туристів є такі: «Затишок», «Чарівний куточок», «Медова заводь», «Стоун Парк».

Садиба «Затишок» знаходиться в с. Бернашівка Могилів-Подільського району. Село екологічно чисте, тихе, розташоване далеко від промислових зон, в оточенні гір і лісів. Будинок розташований біля р. Дністер, на кордоні трьох областей – Хмельницької, Чернівецької та Вінницької, тому зручно поїхати на екскурсію до Хотинської та Кам'янець-Подільської фортеці, в Галайковський, Непоротівський і Лядівський скельні монастирі. Поруч із будинком для відпочивальників є будинок із старовинним українським побутом і речами домашнього вжитку, вишитими подушками і рушниками, ткацьким верстатом, скринєю тощо. Є літня альтанка, мангал та дитячий майданчик.

Спеціалізація садиби: рибальство, мисливство, кінні прогулянки, купання, догляд за домашніми тваринами, можна збирати гриби та ягоди, лікарські рослини. Послуги: інтернет, телебачення, парковка. Господарі спілкуються російською та німецькою мовами. Господар будинку пригостить медом і домашнім вином, господиня – свіжоспеченим хлібом, млинцями, мамалигою. За бажанням відпочивальників організуються українські вечорниці та сімейні свята в домашніх умовах.

Садиба «Чарівний куточок» знаходиться в с. Буша Ямпільського району. Спеціалізація садиби: лижі, рибальство, мисливство, дитячий відпочинок,

можна брати участь у збиранні овочів, фруктів та їх консервації. Послуги: інтернет, телебачення, баня, парковка, прогулянки на велосипедах та човнах, купання, трансфер, господарі спілкуються російською та англійською мовами. У садибі «Чарівний куточок» є все необхідне для приємного відпочинку на природі, будь то веселий корпоратив або просто виїзд із родиною та друзями за місто на вихідні. У кожного гостя буде унікальна можливість відчувати себе сільським жителем, відчувати національний колорит, пожити в справжній сільській хаті з писаною піччю та скуштувати страви національної кухні. На території садиби – чотири будинки зі зручностями, кожен з яких декорований сучасними меблями та предметами традиційного українського побуту, такими як глечики, рушники, веретки тощо. Можливе розміщення з домашніми тваринами. Мангал, альтанка, дитячий майданчик надаються в безкоштовне користування. Також на території садиби є можливість розміщення наметового містечка. Можна проводити свята. Господиня приготує смачні страви. За бажанням можна відвідати фортецю Буша, Лядовський Усіковенський скельний чоловічий монастир, яри Гайдамака [6].

Садиба «Медова заводь» знаходиться в с. Перепеличчя Немирівського району. Спеціалізація: рибальство, свята, краса та здоров'я. Послуги: парковка, мисливство, рибальство, купання, дитячий відпочинок, догляд за свійськими тваринами. Цінова політика – 200 грн. з людини (з харчуванням). В радіусі 30 км є цікаві туристичні маршрути – Немирівське Городище, панський парк, живі джерела, водяні млини, Стопа Божої Матері, поля сон-трави. Кількість місць – 8, кімнат – 4, будинків – 1 [7].

Садиба «Стоун Парк» знаходиться в с. Буша Ямпільського району. Спеціалізація: рибальство, мисливство, догляд за свійськими тваринами, дитячий відпочинок, прогулянки на лижах, човні [8].

Великий внесок у розвиток сільського зеленого туризму робить Асоціація захисників довкілля «Явір». Асоціація створила інформаційно-навчальний центр із розвитку сільського зеленого туризму. У межах центру відкрито «Школу Зеленого Туризму». Регулярно проводяться семінари, диспути, майстер-класи для студентів, сільських голів, всіх зацікавлених громадян, які бажають займатися зеленим туризмом на території їх особистих селянських господарств.

Варто згадати про зелену садибу «Катерина», що в с. Ільківка Вінницького району, господинею якої є Наталя Шибінська – голова Асоціації захисників довкілля «Явір». Раніше це була старезна хата-мазанка, яку реконструювали, підвели воду, каналізацію, зробили опалення, облаштували подвір'я, створили зони відпочинку, майданчики для майстер-класів, приготування авторських українських страв.

Як бачимо, великих зусиль для відкриття зеленої садиби не потрібно прикладати. Це ще один

плюс до початку розбудови таких садиб по всій Вінницькій області і розвитку цього виду туризму.

Аналіз попиту на сільський зелений туризм у Вінницькій області протягом останніх п'яти років засвідчує, що його утворюють такі основні сегменти потенційних споживачів послуг, як:

- мешканці промислових центрів (віддаючи перевагу такому способу відпочинку через його екологічність);

- молодь до 35 років, яка мешкає у великих містах (частка їх у сумарній кількості туристів становить понад чотири шостих);

- корінні містяни (сприймають такий вид відпочинку як незвичайний, екзотичний);

- цінителі українських народних традицій (через принади сільського екологічного способу життя та чистоту довкілля);

- люди з низьким та середнім рівнем доходу (через доступну вартість відпочинку).

Безперечно, необхідним є розгляд мотивації вибору такого виду відпочинку наведеним сегментом населення. Щоб з'ясувати це, ми провели опитування 150 туристів, які відвідували садиби «Чарівний куточок», «Затишок» та «Медова заводь» протягом 2019–2020 рр.

Дослідження показало, що значна частка (41%) тих, хто відпочиває в природній місцевості, а саме агросадибах, надає перевагу такому виду

відпочинку завдяки можливості дуже близько долучитися до навколишнього природного середовища – купатись у водоймах, гуляти на свіжому повітрі, збирати ягоди, гриби та відвідати природоохоронні території, ознайомитися з рідкісними рослинами та тваринами. Також значну частку населення (27%) мотивує до сільського туризму потреба в можливості спокійного відпочинку подалі від індустріальних міст, що сприяє роздумам та поверненню внутрішньої гармонії.

Бажання залучитися до народної культури, звичаїв, традицій, брати участь у святах та народних розвагах виступає важливим мотиватором у здійсненні подорожей для 17% туристів.

Ще одним мотиватором для місцян (10%) є можливість харчування екологічно чистими, натуральними і відносно дешевими продуктами домогосподарств.

Певна частина населення (5%) пояснила своє бажання користуватися послугами сільського туризму необхідністю оздоровлення в цих кліматичних умовах за рекомендацією лікаря.

Для того щоб систематизувати надану інформацію, а також зробити певні висновки щодо перспективи розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області, було проведено SWOT-аналіз стану цього виду діяльності, який дав можливість оцінити сучасний стан сільського туризму,

Таблиця 1

SWOT-аналіз розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області

	Позитивні	Негативні
Внутрішні	<p>(S) Сильні сторони:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Переважно чисте довкілля. 2. Багата флора та фауна, мальовничі краєвиди. 3. Велика кількість історико-культурних пам'яток. 4. Збережені національні традиції. 5. Гостинність населення. 6. Велика кількість приватних садиб. 7. Невелика ціна на проживання та харчування. 8. Харчування з екологічно чистих продуктів, вирощених самостійно. 9. Розвиток сільського туризму не потребує великих витрат. 10. Підтримка ОДА малого підприємництва на селі. 	<p>(W) Слабкі сторони:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Низька якість умов проживання. 2. Проблеми з водопостачанням. 3. Недостатня обізнаність населення в цьому виді відпочинку. 4. Незнання господарями іноземних мов. 5. Непривабливий імідж України в очах іноземців у зв'язку з АТО. 6. Погано розвинена мережа електронного резервування. 7. Недостатньо розвинута інфраструктура. 8. Відсутність цікавих атракцій. 9. Рекреаційна необлаштованість об'єктів ПЗФ. 10. Поганий стан історико-культурних об'єктів.
Зовнішні	<p>(O) Можливості:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення доходів та зайнятості сільського населення. 2. Підвищення соціально-економічного розвитку сільських територій. 3. Формування позитивного іміджу України (області). 4. Покращення інфраструктури сіл. 5. Збереження історико-культурних пам'яток, відновлення культурних та етнічних особливостей громад. 6. Формування стійкої громадської думки про збереження навколишнього середовища і раціонального природокористування. 7. Розвиток сфери обслуговування в сільській місцевості. 8. Поєднання сільського зеленого туризму з іншими видами туризму. 9. Розвиток кластерів у сільській місцевості. 	<p>(T) Перешкоди:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність категоризації знижує якість нічліжних умов. 2. Недостатня маркетингова політика області, що не сприяє притоку туристів. 3. Відсутність нормативно-правової бази перешкоджає організації відпочинку на селі. 4. Недостатня ефективна співпраця між урядовими, неурядовими організаціями та господарями агроосель. 5. Брак інформації, реклами та професійного досвіду.

окреслити перспективи його розвитку у Вінницькій області, а також попередити виникнення можливих проблем (таблиця 1).

Великими перешкодами на шляху розвитку сільського зеленого туризму у Вінницькій області вважаються транспортна віддаленість осередків відпочинку, стан доріг, рекреаційна необлаштованість (невідповідність запитам сучасного туриста). Сьогодні зусиллями регіональної і місцевих органів влади здійснюється оновлення комунікаційної інфраструктури, розробляються стандарти гостинності до загальноприйнятних у сфері сервісного обслуговування, фінансова підтримка малого підприємництва на селі. Негативний вплив на розвиток сільського зеленого туризму справляє незадовільний стан пам'яток культурної спадщини, що потребує владної підтримки їх реставрування та відродження. Пакет послуг сільського туризму є обмеженим, що не сприяє залученню та якісному обслуговуванню туристичних потоків. Серед популярних форм організації сільського туризму виокремлюють: фольклоризм, кінний туризм, рафтинг, винно-дегустаційний туризм, історико-етнографічний туризм, велотуризм тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, для розвитку сільського зеленого туризму на Вінниччині є хороші умови. До них можна віднести наявність агросадиб, чисте довкілля, велику кількість історико-культурних пам'яток, невелику ціну на проживання та харчування. Але є й негативні фактори, які уповільнюють розвиток такого виду відпочинку. Це не тільки перешкоди з боку нормативно-правової бази або фінансування, а й проблеми на території самих сільських громад: відсутність інфраструктури, занедбання історико-культурних пам'яток та нерозуміння і небажання жителів щось змінювати.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Россоха В., Плотніков М. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації управління: стан, проблеми, перспективи. *Економічний дискурс*. 2018. Вип. 4. С. 41–53.
2. Кузик С.П., Рутинський М.Й., Кузик П.С. Соціально-економічне значення сільського зеленого туризму в контексті сучасних пріоритетів розвитку сільських територій України. *Все о туризме – туристическая библиотека*: сайт. 2018. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/kuzyk.htm (дата звернення: 20.06.2020).
3. Костиця М.М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика (етноісторичний туристичний кластер «Древлянська земля»): монографія. Житомир: ЖДТУ, 2006. 196 с.
4. Івашина Л. Роль об'єднаних територіальних громад у розвитку сільського зеленого туризму. *Державне управління та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. 2017. Вип. 3(34). С. 143–148.
5. Вінницька обласна програма розвитку туризму до 2020 року. *Вінницька обласна асоціація орга-*

нів місцевого самоврядування: сайт. 2020. URL: <http://sg.vn.ua/news/vinnytska-oblasna-programa-rozvytku-turyzmu-do-2020-roku-ye-start/> (дата звернення: 25.06.2020).

6. Сельский дом «Чарівний куточок» *Зелений туризм*: сайт. 2020. URL: <http://ruraltourism.com.ua/?a=viewfarm&id=482> (дата звернення: 25.06.2020).

7. Сельский дом «Медова заводь». *Зелений туризм*: сайт. 2020. URL: <http://ruraltourism.com.ua/?a=viewfarm&id=326> (дата звернення: 25.06.2020).

8. Сельский дом «Стоун Парк» *Зелений туризм*: сайт. 2020. URL: <http://ruraltourism.com.ua/index2.php?a=viewfarm&id=870> (дата звернення: 25.06.2020).

REFERENCES:

1. Rossokha, V., & Plotnikov, M. (2018). Rozvytok sil's'kykh terytoriy v umovakh detsentralizatsiyi upravlinnya: stan, problemy, perspektyvy [Development of rural territories in the conditions of decentralization of management: state, problems, perspectives]. In *Ekonomichnyy dyskurs [Economic discourse]*: Vol. 4 (pp. 41–53). [in Ukrainian].
2. Kuzyk, S.P., Rutynskyy, M.Y., & Kuzyk, P.S. (2018). Sotsial'no-ekonomichne znachennya sil's'koho zelenoho turyzmu v konteksti suchasnykh priorytetiv rozvytku sil's'kykh terytoriy Ukrayiny [Socio-economic importance of rural green tourism in the context of modern priorities of development of rural areas of Ukraine]. *All about tourism – tourist library*: Website. Retrieved from http://tourlib.net/statti_ukr/kuzyk.htm [in Ukrainian] (accessed 20 June 2020).
3. Kostytsya, M.M. (2006). Sil's'kyy turyzm: teoriya, metodolohiya, praktyka (etnoistorychnyy turystychnyy klaster «Drevlyans'ka zemlya») [Rural tourism: theory, methodology, practice (ethno-historical tourist cluster «Drevlyunsky land»)]. Zhytomyr: ZhSTU. [in Ukrainian].
4. Ivashyna, L. (2017). Rol' ob'yednanykh terytorial'nykh hromad u rozvytku sil's'koho zelenoho turyzmu [The role of united territorial communities in the development of rural green tourism]. In *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya [Public administration and local government]*: Vol. 3(34) (pp. 143–148). [in Ukrainian].
5. Vinnytska oblasna prohrama rozvytku turyzmu do 2020 roku. [Vinnytsia Regional Tourism Development Program until 2020] (2020). Vinnytsia Regional Association of Local Self-Government Bodies: Website. Retrieved from <http://sg.vn.ua/news/vinnytska-oblasna-programa-rozvytku-turyzmu-do-2020-roku-ye-start/> (accessed 25 June 2020).
6. Selskyi dom «Charivnyi kutochok» [Rural house "Magic corner"] (2020). *Green tourism*: Website. Retrieved from [dostupu:http://ruraltourism.com.ua/?a=viewfarm&id=482](http://ruraltourism.com.ua/?a=viewfarm&id=482) (accessed 25 June 2020).
7. Selskyi dom «Medova zavod» [Rural house "Honey creek"] (2020). *Green tourism*: Website. Retrieved from <http://ruraltourism.com.ua/?a=viewfarm&id=326> (accessed 25 June 2020).
8. Selskyi dom «Stoun Park» [Rural house "Stoun Park"] (2020). *Green tourism*: Website. Retrieved from <http://ruraltourism.com.ua/index2.php?a=viewfarm&id=870> (accessed 25 June 2020).

ПАМ'ЯТКИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ
ЯК ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУCULTURAL HERITAGE SITES OF ODESSA REGION
AS A POTENTIAL FOR TOURISM DEVELOPMENT

У статті розглядається питання потенціалу використання пам'яток культурної спадщини Одеської області для туристичної діяльності. На основі класифікації об'єктів проведено систематизацію за видами, їх поширення за адміністративними одиницями регіону. Значним є масив пам'яток археології та архітектури, їх концентрація зосереджена в приморській зоні, Бессарабії тощо. Важливою складовою частиною культурної спадщини також є колишні колонії переселенців на територію Північного Причорномор'я (болгарські, німецькі колонії переважно), які також формують культурний ландшафт, нематеріальну культуру, частково втрачену. Розглянуті програми розвитку туризму області передбачають інтенсифікацію роботи у розробленні нових туристичних маршрутів, залучення нових об'єктів культурної спадщини. Реєстр пам'яток культурної спадщини не враховує значної частини об'єктів, що також можуть становити інтерес для туристів.

Ключові слова: культурна спадщина, нерухомі об'єкти культурної спадщини, насиченість пам'ятками культурної спадщини, етнотуристичні райони, локальні туристичні дестинації.

В статье рассматривается вопрос потенциала использования памятников культурного наследия Одесского региона для туристической деятельности. На основе классификации объектов проведена систематизация по видам, их распространение по административным единицам Одесского региона. Значителен массив памятников археологии и архитектуры, а их концентрация сосредоточена в приморской зоне, в Бессарабии. Важной составляющей культурного наследия также являются бывшие колонии переселенцев в Причерноморье, формирующие специфический культурный ландшафт и нематериальную культуру, частично утраченную. Региональные программы развития туризма области предусматривают усиление работы в разработке новых туристических маршрутов, привлечение новых объектов культурного наследия. Реестр памятников культурного наследия не учитывает значительной части объектов, которые также могут представлять интерес для туристов.

Ключевые слова: культурное наследие, недвижимые объекты культурного наследия, насыщенность памятниками культурного наследия, этнотуристические районы, локальные туристические дестинации.

УДК 338.48

<https://doi.org/10.32843/infrastruct45-32>**Ярьоменко С.Г.**

к.г.н., доцент,
доцент кафедри туристичного
і готельно-ресторанного бізнесу
Одеський національний економічний
університет

Iaromenko Sergii

Odessa National Economic University

The potential of using the monuments of cultural heritage in Odessa region for tourist activities are considered in this article. According to the Law of Ukraine "On Protection of Cultural Heritage", cultural heritage sites are divided by complexes, type (monuments of archeology, architecture, history, monumental art, etc.), category (national and local importance). There are 26 cultural heritage sites of national importance in Odessa region. Based on the classification of objects, the systematization by types, their distribution by administrative units of the Odessa region was carried out. There is a significant array of monuments of archeology and architecture, especially sacred, and their concentration is concentrated in Odessa and suburbs, Bilgorod-Dnistrovsky, Izmail, Southern Bessarabia, etc. The calculation of the cultural heritage sites' saturation indicator (number of sites per 100 sq. km) shows that the largest concentration of objects by national and local importance in rural areas is located in Lyman, Kiliia, Podilsky, Reni, Ovidiopol districts. The important component of the cultural heritage is also the former colonies of migrants to the territory of the Northern Black Sea coast – Bulgarians, Germans, Russians-Lipovans, who also formed a specific cultural landscape, intangible culture. Such resources of intangible cultural heritage also have a territorial location in Bessarabia, the suburbs, the north of the region and the Ukrainian-Moldovan border. The considered programs of regional tourism development envisage intensification of work in the development of new tourist routes (up to 10), attraction of new objects of cultural heritage, and the economic benefit. In addition, the register of cultural heritage sites does not take into account a significant part of the objects that may also be of interest to tourists, as Odessa region is one of the five regions with significant tourist arrivals. It is proposed in the tourism development program of Odessa region to review the potential of cultural heritage and the possibility of attracting new tourist destinations.

Key words: cultural heritage, immovable objects of cultural heritage, saturation of cultural heritage monuments, ethno-tourist areas, local tourism destinations.

Постановка проблеми. Розвиток міжнародного туризму на початку 2020 року стикнувся з проблемами закриття кордонів, обмеження переміщення пасажирів за регіонами, окремими країнами у зв'язку з пандемією COVID-19. З іншого боку, Україна є однією з країн, де сальдо туристичного потоку є негативним – більша частина туристів виїжджає за кордон. Ця тенденція є негативною для туристичної сфери країни, оскільки зменшує економічні та інфраструктурні можливості реалізації комплексу послуг сфери туризму: завантаження закладів розміщення, реалізації послуг туристичних підприємств тощо.

Проте значний потенціал культурної спадщини може бути реалізований для громадян України в

умовах продовження пандемії та обмеження руху до інших країн. Крім цього, культурна спадщина залишається важливим складником в екскурсійному обслуговуванні туристів та екскурсантів. Підтримка внутрішнього туризму, пропозиції вже популярних об'єктів культурної спадщини, розроблення нових маршрутів з об'єктами культурної спадщини може слугувати інтенсифікації туристичних потоків між регіонами України, поживати внутрішній туризм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість публікацій пов'язана з регіональними дослідженнями розвитку культурно-пізнавального туризму – на рівні окремої адміністративної одиниці України або частини туристично-рекреаційного